

Ils 24 d'october han lieu las elecziuns dal
cussegl naziunal:

Gidai er Vus a decider tgi che sesa sin ils 200 sezs
e maina la Svizra en il proxim tschientaner

200 sezs en il cussegl naziunal èn d'occupar da nov

Mintga quatter onns elegia il pievel svizzer ils commembers dal cussegl naziunal. Ils 24 d'october è quai puspè il cas: las burgaisas ed ils burgais decidan cun lur cedel da votar tgi che duai als represchentar fin l'onn 2003 en la chombra gronda dal parlament federal.

Il dumber da deputadas e deputads da mintga chantun sa drizza da princip tenor il dumber d'abitants erui en la davosa dumbraziun dal pievel. La constituziun federala garantescha però a mintga chantun e mintga mez chantun almain in mandat – independentamain dal dumber da la populaziun. Turitg ha damai il dretg a 34 mandats, Vad a 17, il Tessin ad 8 ed Appenzell dadens ad in mandat.

Charas conburgaisas, chars conburgais

Ils 24 d'october po il pievel svizzer eleger en il cussegl naziunal quellas persunas che giandan sia confidenza e da las qualas el craja ch'ellas sajan ablas da manar noss pajais en il proxim tschientaner. Questa decisiun è bler dapli ch'in simpel act simbolic. Questa decisiun pertutga tut las burgaisas e tut ils burgais da nossa democrazia. Ils 200 commembers da la chombra gronda federala reflecteschan la populaziun svizra, siond che mintga chantun ha il dretg ad in dumber da mandats correspondent a ses abitants. Quai è l'idea – ma ella correspunda be parzialmain a la realitad: circa la mesadad da la populaziun svizra èn dunnas, ma en il cussegl naziunal dumbran ellas pauc dapli ch'in tschintgavel ed èn damai fermamain sutrepreschentas. Nossa democrazia dovra dentant ina represchentanza equilibrada e quai duessan nus tegnair en egl tar las proximas elecziuns. Noss dretg d'elecziun porscha bleras pussaivladads: Vus pudais eleger tranter glistas vidas, numerusas glistas da partidas e glistas da dunnas e Vus avais la pussaivladad da panaschar e cumular – tut quai na simplifitgescha betg gist l'elecziun dal cussegl naziunal. En questa brochura As vulain nus perquai inditgar tge che Vus pudais far per na "laschar ir a perder" gnanc ina suletta vusch. Dal reminent areguard vuschs persas: la participaziun a las elecziuns da 1995 da 42,2 pertschient è stada la pli bassa dapi l'introduziun dal sistem da proporz l'onn 1919. Quest svilup ma fa pensar. Ina democrazia po numnadamain be funcziunar endretg, sche blers participants espriman lur opiniun e fan diever da lur dretgs.

Perquai As supplitgesch jau da sa participar a las elecziuns dal cussegl naziunal

e da cundecider tge via che nus vulain ir ils proxims onns. Noss sistem pussibilitescha a tuttas tendenzas politicas – era a minoritads ed a gruppas pitschnas – da candidar per ina represchentanza en il parlament federal. Ina gronda participaziun a las elecziuns è però la suletta pussaivladad per garantir che questa diversitad d'opiniuns sa fetschia valair e chattia sustegn era en il parlament. Quai è necessari per ch'il cussegl naziunal possia ademplir sias incumbensas ed exprimer la voluntad dal pievel – damai era Vossa voluntad!

Il chancelier federal da la confederaziun svizra
François Couchepin

Tgi è elegibel?

Tut las Svizras e tut ils Svizzers a partir da 18 onns ch'èn betg privads da lur dretgs politics pon sa preschentar a las elecziuns dal cussegl naziunal. En chantuns cun il dretg a dapli ch'in mandat pon però vegnir elegids be candidatas e candidats che figureschan sin ina glista uffiziala da lur chantun. Funcziunaris e funcziunarias federalas ston sa decider en cas d'ina elecziun u per lur professiun u per il mandat.

Tgi po eleger?

Il dretg d'eleger han tut las Svizras e tut ils Svizzers a partir da 18 onns ch'èn betg privads da lur dretgs politics.

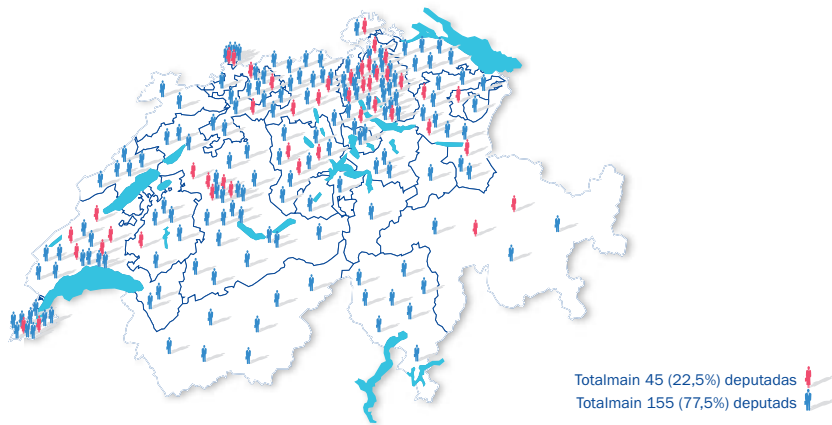
Las elecziuns dal cussegl naziunal èn elecziuns da proporz

Dapi il 1919 vala per tut ils chantuns cun dapli ch'in mandat en il cussegl naziunal il sistem electoral da proporz. Quai vul dir: partidas e gruppaziuns han il dretg a mandats conform al dumber da las vuschs gudagnadas. En ils chantuns cun be ina represchentananza en il cussegl naziunal vala il sistem electoral maioritar, vul dir: il mandat gudogna per regla mintgamai la partida la pli ferma.

Vista sin las lingias da sezs en la sala dal cussegl naziunal en la chasa federala

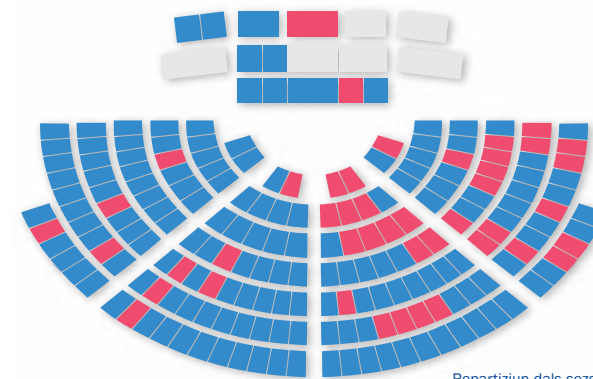

Il cussegl naziunal represchenta la populaziun

La Svizra ha in parlament da duas chombras: las chombras federalas che furman ensemen il parlament federal. Il cussegl naziunal cun 200 sezs – era numnà la chombra gronda – represchenta la populaziun svizra: il cussegl dals chantuns cun 46 sezs – la chombra pitschna – represchenta ils members da la confederaziun, damai ils chantuns. Questa structura reflectescha ils dus principis da la construcziun dal stadi: il princip democratic, nua che tut las persunas cun dretg da vuschar han la medema impurtanza, ed il princip federalistic che metta tut ils chantuns sin il medem stgalim.

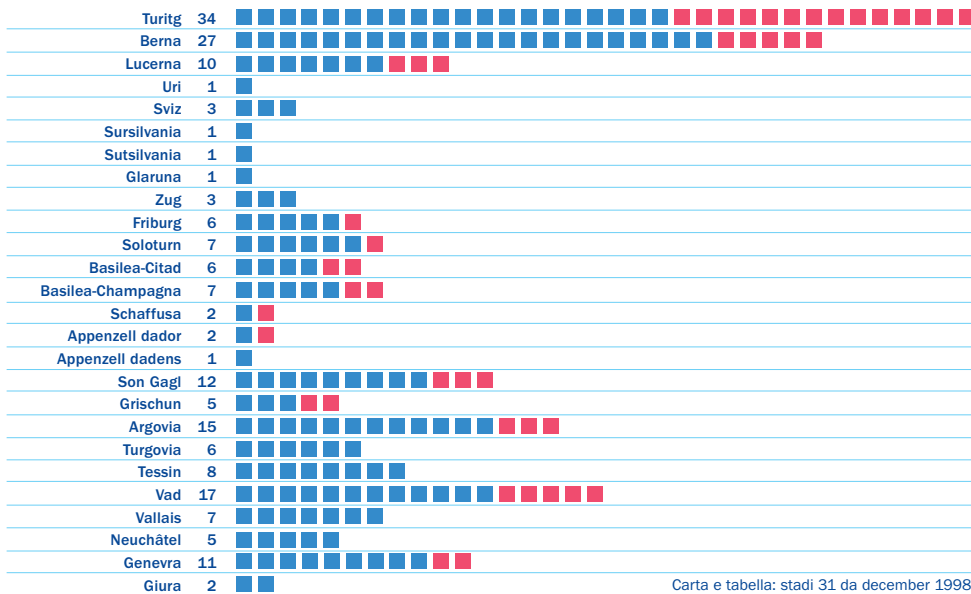

Repartiziun dals sezs: stadi 31 da december 1998

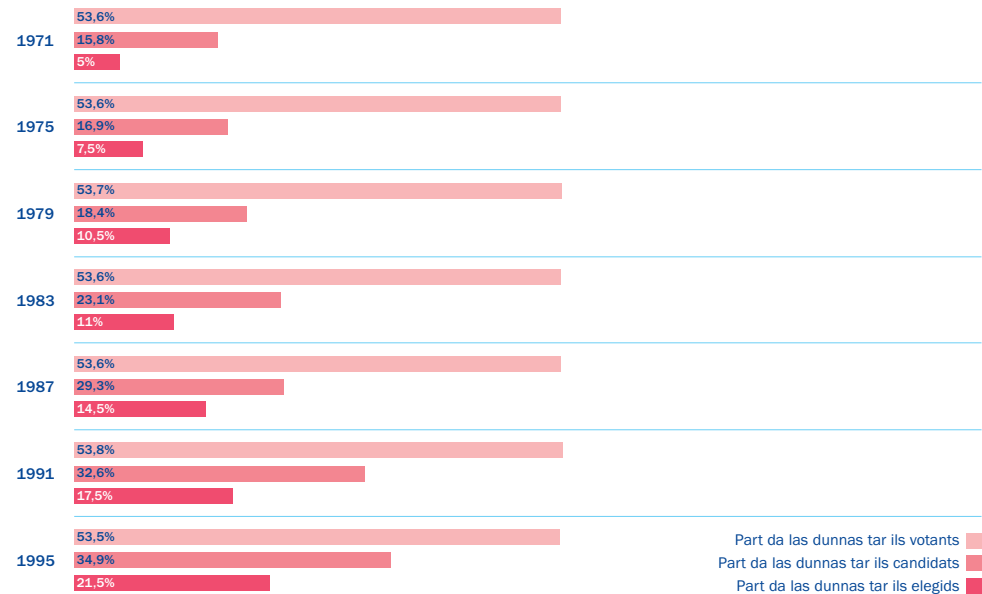
La quota da dunnas en il cussegl naziunal...

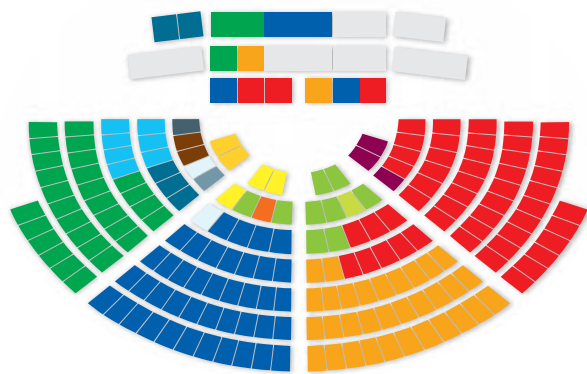
Circa la mesadad da la populaziun svizra è dunnas. Il 1995 eran ellas dentant represchentadas gia sin las glistas electoralas be cun radund in terz candidatas. Elegidas èn lura vegnidas schizunt be 21,5 pertschient; las dunnas èn damai anc adina ferm sutrepreschentadas en il cussegl naziunal. Tgi che vul midar quai ha differentas pussaivladads – guardar paginas 12-15: «Ushia elegiais Vus».

La repartiziun dals sezs en il cussegl naziunal

...e ses svilup a partir da l'introducziun dal dretg da votar da las dunnas

Repartiziun dals sez: 31 da december 1998

Las partidas...

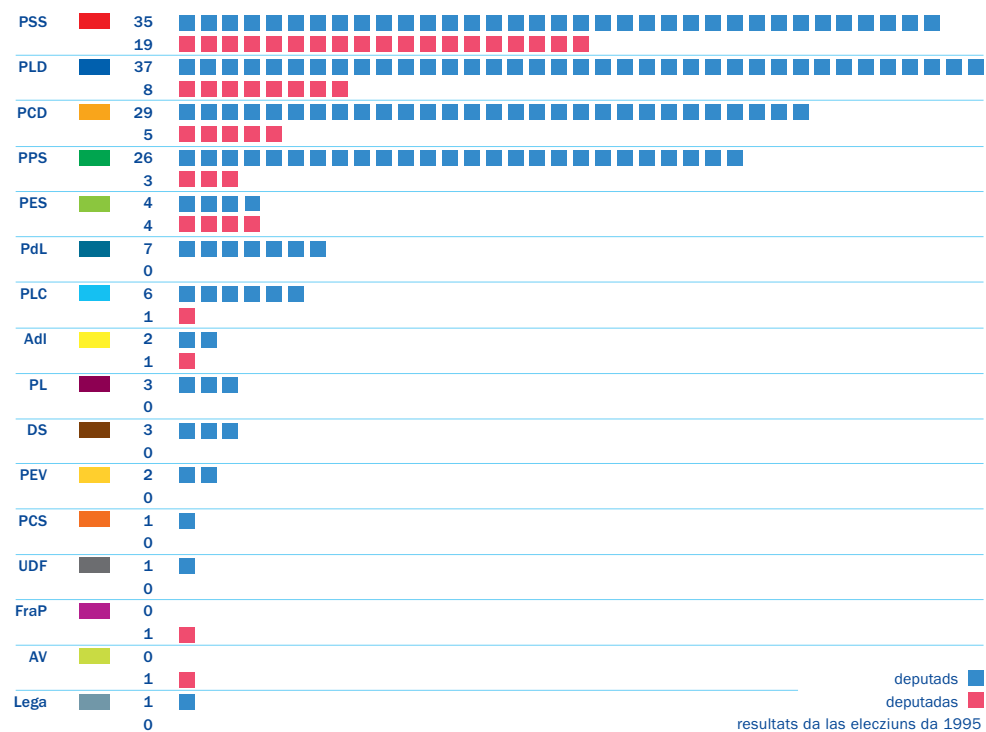
Las partidas politicas èn indispensablas per ch'ina democrazia funcziuneschia. Las partidas represchentan gruppas da la populaziun cun ideas sumegliantas u cun interess sumegliants. Ellas gidan a furmar l'opiniun e promovon la concorrenza d'ideas politicas. Senza partidas na fiss noss sistem da proporz betg pussaivel. Las quatter grondas partidas svizras designeschan il cussegl federal e vegnan perquai numnadas partidas da la regenza u dal cussegl federal.

...e lur represchentanza en il cussegl naziunal da 1971 a 1995

		1971	1975	1979	1983	1987	1991	1995
Partida socialdemocrata	PSS	46	55	51	47	41	41	54
Partida liberaldemocrata	PLD	49	47	51	54	51	44	45
Partida cristiandemocrata	PCD	44	46	44	42	42	35	34
Partida populara svizra	PPS	23	21	23	23	25	25	29
Partida ecologica svizra	PES	-	-	1	3	9	14	8
Partida da la libertad	PdL	-	-	-	-	2	8	7
Partida liberal-conservativa	PLC	6	6	8	8	9	10	7
Allianza dals independents	Adl	13	11	8	8	8	5	3
Partida da la lavur	PL	5	4	3	1	1	2	3
Democrats svizzers	DS	4	2	2	4	3	5	3
Partida evangelica	PEV	3	3	3	3	3	3	2
Partida cristiansociala	PCS	-	-	-	-	-	1	1
Uniun democratica federala	UDF	-	-	-	-	-	1	1
Dunnas fan politica	FraP	-	-	-	-	-	1	1
Allianza verda	AV	-	-	-	-	-	-	1
Lega dei Ticinesi	Lega	-	-	-	-	-	2	1
autras		7	5	6	7	6	3	-

La quota da dunnas en las singulas partidas

Las partidas pon per gronda part definir libramain lur candidatas e candidats per il cussegl naziunal e far pli u main atenziun ad ina represchentanza equilibrada dad umens e dunnas sin lur glistas electoralas. Il 1995 èn sa fatgas valair las differenzas da las quotas dad umens e dunnas betg mo sin las glistas da las partidas, mabain era en ils resultats da las elecziuns: tar intginas partidas han las dunnas cuntanschi fitg buns resultats, tar autras han ellas strusch g'ina schanza.

deputads ■
deputadas ■
resultats da las elecziuns da 1995

Vus avais l'elecziun:

u dad ir a l'urna...

En tut ils chantuns pon ins ir a votar almain dus dis avant la dumengia d'elecziun. Tschertas urnas èn avertas gia avant ils 24 d'october, u alura pudais Vus deponer Voss cedel da votar en ina cuverta serrada tar in uffizi u en ina chascha da brevs speziala da la vischnanca.

...u da votar en scrit

L'elecziun en scrit è pussaivla en tut ils chantuns. En intgins paucs chantuns stuais Vus dentant anc far a dretg temp ina dumonda a la chanzlia communal. Vus pudais era votar da l'exteriur; Voss cedel da votar sto però arrivar a dretg temp tar Vossa vischnanca.

...u Vus votais tras in/a represchentant/a

En intgins chantuns èsi lubi da trametter ina substituta u in substitut a l'urna. Il cedel da votar stuais Vus però emplenir sez.

...u da dumandar agid

Ad invalids che nun èn abels da scrire stat a disposiziun ina procedura speziala per votar. En intgins chantuns existan era uschenumnadas urnas ambulantas.

Atenziun:

Ils chantuns n'han betg tuts las medemas proceduras da votar. Vossa administraziun communal la As infurmescha al telefon u en scrit davart las pussaivladads en Voss chantun.

Ils 24 d'october, exactamain a las 12.00, entschaiv'ins a dumbrar las vuschs

Uschia elegiais Vus:

Vus pudais duvrrar in cedel da votar vid...

- 1 Sche Vus inditgais sisum il num d'ina partida ed il numer da la glista correspundenta, dumbran las lingias vidas per questa partida.
Na faschais Vus betg quai, van Vossas vuschs a la partida (u las partidas) da Vossas candidatas e Voss candidats; las lingias vidas na vegnan però quintadas a nagina partida, ellas van damai a perder!
- 2 Voss cedel da votar sto cuntegnair almain in num valaivel.
- 3 Vus pudais eleger las candidatas ed ils candidats che Vus vulais – els na ston esser da la medema partida.
Per evitar scumbigls scrivai sin vossa glista adina era il numer correspondent dal/s candidat/s u da la/s candidata/s.
- 4 Vus pudais dar ina gia u duas giadas la vusch a Vossa candidata u Voss candidat (– quai numn'ins cumular).
Per eleger ina persuna duas giadas stuais Vus en mintga cas era scriver il num duas giadas. Simplificaziuns sco virgulettas u expressiuns sco «dito» ed autras nun èn valaivlas!
- 5 Vus astgais inditgar sin la glista be tants nums sco ils mandats accordads a Voss chantun.

Scrivai per plaschair bain legibel – il meglier cun bustabs da stampa

1	Liste Nr. Liste N° Lista no. Glista nr.	02	Partei Parti Partito Partida	B
---	--	----	---------------------------------------	---

2 0201 Stephan Stellvertreter

0202 Marianne Muster

0203 Berta Beispiel

0204 Patrizia Platzhalter

3 0104 Pierre Personne

4 0205 Ernest Example

4 0205 Ernest Example

0208 Amalie Alias

1

5

...u duvrai in cedel da votar prestampà

Cedels da votar prestampads survegnis Vus dals chantuns cun dapli ch'in mandat per tut las partidas e gruppaziuns participadas a las elecziuns.

Vus pudais midar las glistas da partida tenor plaschair:

1 ...stritgond nums sin il cedel da votar prestampà.

2 ...cumplettond il cedel da votar cun candidatas e candidats che figure-schan sin in'otra glista (- quai vul dir panaschar).
Faschai però atenziun che Vus n'hajas a la fin betg dapli nums sin la glista ch'ils mandats che stattan a disposiziun al chantun. Per il solit stuais Vus pia stritgar in num per far plaz ad in auter. - Scrivai quel sur il num stritgà. Sche Vus panaschais, aggiuntai plinavant il numer da la candidata u dal candidat per ch'i na dettia scumbigls.

3 ...aggiuntond sin il cedel da votar prestampà ina segunda giada in num gia menziunà (cumular). Uschia dais Vus a Vossa candidata u Voss candidat duas vuschs. Era en quest cas stuais Vus per il solit stritgar in auter num, per che Vus n'hajas memia blers nums sin Vossa glista.

Igl è era permess da cumbinar pliras da las pussaivladads menziunadas sura.

Faschai las midadas sin in cedel da votar prestampà adina a maun - il meglier cun bustabs da stampa.

Remartga per Uri, Sursilvania, Sutsilvania, Glaruna ed Appenzell dadens

Quests chantuns na reconuschan nagins cedels da votar prestampads. Scrivai sin il cedel da votar uffizial vid a maun il num ed il prenum ed eventualmain il numer da candidat/a d'ina suletta persuna elegibla.

Liste Nr.	02	Partei	B
Liste N°		Parti	
Lista no.		Partito	
Glista nr.		Partida	

1 0201 ~~Stephan Stellvertreter~~

0202 Marianne Muster

0203 Berta Beispiel

0204 Patrizia Platzhalter

0205 Ernest Exemple

0206 Enrico Esempio

2 0104 Pierre Personne
0207 ~~Neidhard Nemo~~

0208 Amalie Alias

3 0208 Amalie Alias
0209 ~~Norbert Niemand~~

In tozzel reglas per l'elecziun valaivla

1. Valaivels èn be ils cedels da votar uffizials
2. Il cedel da votar sto cuntegnair almain in num valaivel
3. Il cedel da votar na dastga cuntegnair dapli nums ch'ils mandats accordads a voss chantun.
4. Il cedel da votar è d'emplenir u da midar a maun.
5. Nudar a maun il num, il prenum ed il numer da las candidatas e dals candidats.
6. Stritgar in num e scriver suravi il num da la persuna giavischada.
7. Indicaziuns sco «dito» u virgulettas nun èn valaivlas.
8. Ils cedels da votar na dastgan cuntegnair la sottascripziun u autras remartgas.
9. Cedels da votar cun remartgas offendentas èn nunvalaivels.
10. En chantuns cun plirs mandats valan sulettamain ils nums che figureschan sin in dals cedels da votar prestampads.
11. Ins na dastga scriver nagin num pli che duas giadas sin il cedel da votar.
12. N'inoltra en nagin cas dapli ch'in cedel da votar per il cussegl naziunal.

0800 88 19 99

Per ulteriuras infurmaziuns stat a disposiziun il numer gratuit dals servetschs parlamentars: dals 27 settember fin ils 22 d'october mintgamai da glindesdi fin venderdi tranter las 10.00 e las 15.00.

Ils 24 d'october han lieu las elecziuns dal
cussegl naziunal:

Gidai er Vus a decider tgi che sesa sin ils 200 sezs
e maina la Svizra en il proxim tschientaner